

GRUDZIĄDZ

miasto otwarte

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata **2024-2035**

Raport

z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy o rewitalizacji

Opracowanie:

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035**

Spis treści

1. Podstawa prawna.....	4
2. Przebieg procesu opiniowania.....	5

1. Podstawa prawna

Ostatnim etapem procedury, za który odpowiada Prezydent, jest wprowadzenie do projektu GPR zmian wynikających zarówno z konsultacji społecznych jak i opiniowania oraz przedstawienie dokumentu Radzie Miejskiej celem uchwalenia. Warto zaznaczyć, że Prezydent nie jest związany zarówno wynikami konsultacji społecznych jak i treścią opinii, zaś Rada Miejska nie ma obowiązku uchwalenia GPR na podstawie przedstawionego projektu. W przedmiotowym dokumencie opisano całość procesu wraz z odniesieniem merytorycznym do uzyskanych opinii.

Opracowanie gminnego programu rewitalizacji jest procesem długotrwałym i składającym się z wielu następujących po sobie etapów. Jednym z nich jest wystąpienie do określonych w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) podmiotów o jego zaopiniowanie. W myśl art. 17 ust. 2 pkt 4 ww. ustawy gminny program rewitalizacji, **w każdym przypadku musi zostać zaopiniowany przez:**

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Komitet Rewitalizacji, jeżeli został powołany,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2023 poz. 1054, 1688 i 1693) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości,

natomiast, w przypadku **gdy jest to uzasadnione specyfiką obszaru rewitalizacji** przez:

- właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska – w zakresie form ochrony przyrody,

- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwego dyrektora urzędu morskiego – w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, pasa ochronnego oraz morskich portów i przystani,
- właściwy organ nadzoru górniczego – w zakresie zagospodarowania terenów górniczych,
- właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ministra właściwego do spraw zdrowia – w zakresie zagospodarowania obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe – w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa.

Podmioty, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji w zakresie swojej właściwości rzeczowej lub miejscowej, opiniują projekt gminnego programu rewitalizacji. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta wyznacza termin przedstawienia opinii, nie krótszy niż 21 dni i nie dłuższy niż 30 dni, licząc od dnia doręczenia projektu gminnego programu rewitalizacji. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważa się za równoznaczne z jego pozytywnym zaopiniowaniem.

2. Przebieg procesu opiniowania

Zgodnie z przywołanymi zapisami ustawy o rewitalizacji, projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035 został przekazany do zaopiniowania 37 podmiotom. Instytucjom wyznaczono termin na przedłożenie opinii wynoszący 21 dni od dnia doręczenia projektu. Nieprzedstawienie opinii w wyznaczonym terminie uważane było za równoznaczne z pozytywnym zaopiniowaniem projektu dokumentu.

Poniżej przedstawiona została lista podmiotów, do których skierowano pisma o zaopiniowanie projektu dokumentu.

Lp.	Podmioty, które winny zaopiniować GPR w każdym przypadku.
1	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego
2	Wojewoda Kujawsko-Pomorski
3	Placówka Straży Granicznej w Bydgoszczy
4	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Bydgoszczy
5	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego - Delegatura w Bydgoszczy

Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035

6	Komenda Miejska Policji w Grudziądzu
7	Komenda Straży Miejskiej w Grudziądzu
8	Agencja Wywiadu
9	Komendant Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu
10	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bydgoszczy
11	Miejska Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna
12	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy
13	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad - Oddział w Bydgoszczy
14	Zakład Dróg Miejskich w Grudziądzu
15	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Bydgoszczy
16	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o., Gazownia w Grudziądzu
17	Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia sp. z o.o.
18	RFC INTERNET Sp. z o.o.
19	OPEC Grudziądz Sp. z o. o.
20	Energa Operator S.A. Gdańsk
21	Energa Operator S.A. Oddział Toruń
22	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o. o. Tarnów
23	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Grudziądzu
24	T-Mobile Polska S.A.
25	Multimedia Sp. z o.o.
26	Orange Polska S.A.
27	Netia S.A.
28	Kujawsko-Pomorskie Centrum Kompetencji Cyfrowych Sp. z o.o.
29	Play P4 Sp. z o.o.
30	Polkomtel Sp. z o.o.
31	Komitet Rewitalizacji
32	Krajowy Zasób Nieruchomości
Lp.	Podmioty, które winny zaopiniować projekt GPR, w związku ze specyfiką obszaru
33	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
34	Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
35	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku
36	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu
37	Wydział Środowiska organ administracji geologicznej.

Otrzymano odpowiedzi od następujących podmiotów:

Lp.	Nazwa podmiotu
1	Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków
2	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku
3	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Bydgoszczy
4	Orange Polska S.A.
5	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu – przekazanie do Nadleśnictwa Jamy
6	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bydgoszczy
7	Energa Operator S.A.

Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035

8	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
9	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad - Oddział w Bydgoszczy
10	Polkomtel Sp. z o.o.
11	Nadwiślański Oddział Straży Granicznej
12	Komitety Rewitalizacji
13	OPEC GRUDZIĄDZ Sp. z o.o.
14	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o. o.
15	Centralne Wojskowe Centrum Rekrutacji Ośrodek Zamiejscowy w Bydgoszczy
16	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego – opinia otrzymana 29.05.2024 r. po terminie wyznaczonym na wydanie opinii (termin na zgłaszanie opinii upłynął 13.05.2024 r.)

W tabeli zestawiono uwagi i sugestie wniesione przez niektóre podmioty w procesie opiniowania projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035 wraz ze sposobem odniesienia się do nich.

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

Podmiot zgłaszający: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku		
Lp.	Uwaga/sugestia	Odniesienie
1	Orzekam uzgodnić projekt gminnego programu rewitalizacji jw. w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, pod warunkiem: zamieszczenia informacji o obowiązujących na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią przepisach odrębnych ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (Dz. U. 2023, poz. 1478).	Informacje o zagrożeniu powodziowym znajdują się w tekście dokumentu str. 57 wraz z mapami zagrożenia powodziowego str. 58-59, rys. 5, 6 i 7, uzupełniono zapis dot. ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne str. 57 Uwaga uwzględniona.
2	W przesłanym projekcie w punkcie 6.5 na stronie 56 ujęto występowanie terenów zagrożonych występowaniem powodzi oraz zaznaczono konieczność zastosowania odpowiednich technologii i zabezpieczeń podczas, gdy przedsięwzięcie rewitalizacyjne będzie realizowane na tych obszarach. Mapy zagrożenia powodziowego występują jako zał. graficzne o numerach 5, 6 oraz 7, wyszczególniając prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi. Przedłożoną dokumentację należy uzupełnić o zapis informacji o obowiązujących na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią przepisach odrębnych wynikających z ustawy Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.	Dodano zapis: Ponadto na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią należy brać pod uwagę przepisy zawarte w odrębnych regulacjach wynikających z ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne. str.57 Uwaga uwzględniona.
Podmiot zgłaszający: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.		
	Uwaga/sugestia	Odniesienie
3	Wnosimy o weryfikację struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazanej na rysunku nr 3 „Zagospodarowanie przestrzenne obszaru rewitalizacji” znajdującym się na str. 37 oraz docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazanej na załączniku graficznym przedstawiającym podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji na str. 196 projektu GPR. Wnosimy o wyznaczenie w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów kolejowych terenów o funkcjach nie podlegających ochronie akustycznej, zgodnie z ich aktualnym zagospodarowaniem.	Uwaga nieuwzględniona. Załącznik graficzny zawarty w rozdziale 19 (grafika 8 str. 201) oraz rysunek nr 3 projektu GPR str. 38 przedstawiają jedynie uproszczone przeznaczenie terenów. Szczególne warunki zagospodarowania poszczególnych terenów znajdują się w obowiązujących Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Grudziądz. W przypadku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w GPR w granicach lub w sąsiedztwie obszaru kolejowego zostaną one uzgodnione/zaopiniowane z właściwym terytorialnie zakładem linii kolejowych tj. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Bydgoszczy.
Podmiot zgłaszający: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy		
	Uwaga/sugestia	Odniesienie
4	W przedłożonym projekcie nie wskazano na częściowe położenie obszaru objętego jego ustaleniami w granicach specjalnego obszaru ochrony siedlisk Cytadela Grudziądz PLH040014 oraz korytarza ekologicznego pn. „KPn Dolina Dolnej Wisły” wyznaczonego przez Instytut	Dodano zapisy nt. korytarza ekologicznego pn. „KPn Dolina Dolnej Wisły” oraz wskazanych obszarów chronionych str. 60-61. Uwaga uwzględniona.

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035**

	Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk w Białowieży (2012). Występowanie ww. obszarów Natura 2000 zostało jedynie przedstawione na załączonej do projektu GPR mapie pt. „Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji”. Wobec powyższego należy dokonać korekty i uzupełnienia przedłożonego projektu w zakresie ww. kwestii, w tym przede wszystkim należy uszczegółowić uwarunkowania przyrodnicze i prawne w zakresie występowania ww. obszarów Natura 2000 w granicach analizowanego terenu.	
Podmiot zgłaszający: Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków		
	Uwaga/sugestia	Odniesienie
5	Grafika 3 prezentująca syntetyczny wskaźnik degradacji w zakresie sfery społecznej, zamieszczona na str. 29, została wykonana w sposób nieprawidłowy w odniesieniu do granicy zachodniej analizowanych jednostek urbanistycznych III Tarpno i IV Śródmieście. Wynika z niej, że obszar III okala od zachodu obszar IV, który w istocie dochodzi praktycznie do samej Wisły (za wyjątkiem wyłączonych z obszaru rewitalizacji Błoni Nadwiślańskich i fragmentu skarpy równoległej do ul. Saperów).	Grafika nr 3 (str. 29), jest grafiką poglądową i jest wykonana poprawnie. Mapa obrazuje wyodrębnione na potrzeby analizy porównawczej granice jednostek urbanistycznych. Uwaga nie została uwzględniona.
6	W charakterystyce obszaru rewitalizacji zamieszczonej w pkt 6.1 na str. 33 zawarto zapis: Wskazany w uchwale obszar rewitalizacji Miasta Grudziądza obejmuje historyczne centrum miasta (Śródmieście). Natomiast w rzeczywistości wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje swym zasięgiem kilka historycznych układów urbanistycznych tj.: historyczny układ urbanistyczny Dzielnicy Starego Miasta Grudziądza; większość układu urbanistycznego Śródmieścia; znaczną część układu urbanistycznego Kwidzyńskiego Przedmieścia; większość układu urbanistycznego Toruńskiego Przedmieścia; fragment układu urbanistycznego Chełmińskiego Przedmieścia; oraz obszar zajmowany przez Twierdzę Grudziądz.	Dodano przypis o układzie zabytkowym – przypis dolny str. 33. Uwaga uwzględniona.
7	W pkt 6.4 zamieszczonym na str. 49-50 zawarto informacje dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Co prawda zaznaczono, że zostały w nim wymienione jedynie wybrane obiekty, natomiast niewątpliwie w tym miejscu warto byłoby wskazać na największy i dosyć istotny w kontekście całej rewitalizacji wpisany do rejestru zabytków układ urbanistyczny Dzielnicy Starego Miasta Grudziądza.	Dodano zapis o zabytkowym układzie urbanistycznym Dzielnicy Starego Miasta Grudziądza str. 49 Uwaga uwzględniona.
8	Na str. 50 w części zawierającej informacje dotyczące gminnej ewidencji zabytków wymieniono Twierdzę Grudziądz. Pomimo tego, iż zgodnie z art. 22 ust. 5 pkt 1) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2023 r. poz. 840 z późn. zm.) w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte także obiekty wpisane do rejestru, to w obliczu	Jak zaznaczono w tekście wykaz przygotowany został w oparciu o Wojewódzki Rejestr Zabytków i w oparciu o ten wykaz liczono wskaźniki. Dodano informacje o Twierdzy Grudziądz. Osobno opisano ewidencje gminną. Uwaga uwzględniona.

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

	scharakteryzowanych wcześniej obiektów rejestrowych niewskazane jest mieszanie obu tych kategorii. Twierdza Grudziądz również jest wpisana do rejestru zabytków.	
9	W odniesieniu do zapisu na str. 50 Podobnie jak w przypadku rejestru wojewódzkiego, ewidencja gminna obejmuje liczne obiekty usytuowane w obszarze Śródmieścia wskazane jest podkreślenie, że chodzi tu o Śródmieście rozumiane jako wyodrębnioną na potrzeby analizy jednostkę urbanistyczną IV, a nie jako historyczny układ urbanistyczny Śródmieścia jak wskazano wyżej (nie są one ze sobą tożsame) . To samo dotyczy pozostałych miejsc w tekście, gdzie jest mowa o zabudowie historycznej (np. na str. 51 w odniesieniu do spichlerzy).	Dodano zapis o wyodrębnionej na potrzeby analizy jednostce urbanistycznej – str. 49 rozdział. 6.4 „rozumiane jako wyodrębnioną na potrzeby analizy jednostkę urbanistyczną”. Uwaga uwzględniona.
10	Na str. 76 w charakterystyce celu strategicznego, jakim jest modernizacja obiektów i przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji, w kolumnie „identyfikowane potencjały” zawarto zapis: Możliwość wykorzystania potencjału historycznego obiektów. Ciężko mówić tu o potencjale historycznym, ponieważ sformułowanie to odnosi się raczej do wykorzystania przedmiotowych budynków w przeszłości. Należy zatem wnioskować, że chodzi tu o potencjał obiektów historycznych. W przeciwnym wypadku należałoby wyjaśnić co należy rozumieć pod przytoczonym sformułowaniem, ponieważ zapis ten jest niejasny.	Zmieniono zapis w kolumnie „Identyfikowane potencjały”: możliwość wykorzystania potencjału obiektów i zabudowy historycznej, na potrzeby rozwoju ruchu turystycznego obszaru i promocji miasta – str. 77 Uwaga uwzględniona.
11	W przedłożonym programie rewitalizacji niejednokrotnie wskazuje się na potrzebę modernizacji budynków i przestrzeni publicznych m.in. w celu dostosowania ich do potrzeb osób o ograniczonych możliwościach ruchowych. Przedsięwzięcia te są niewątpliwie istotne i w wielu przypadkach konieczne. Przy wszelkich działaniach należy jednak pamiętać o konieczności ochrony i poszanowaniu obiektów zabytkowych. Niedopuszczalne jest wprowadzanie zmian i elementów mających negatywny wpływ na wygląd obiektów oraz obszarów, jak również zachowaną substancję zabytkową.	Uwaga niezasadna. Wskazanie na potrzeby modernizacji obiektów nie jest jednoznaczne z działaniami modernizacyjnymi.
12	W przypadku zadania pn. Remont i przebudowa ze zmianą sposobu użytkowania z funkcji mieszkalnej na biurowo-usługową wraz z budową i przebudową towarzyszącej infrastruktury technicznej (w budynku przy ul. Spichrzowej 34 w Grudziądz), scharakteryzowanego na str. 117-118 na karcie przedsięwzięcia realizacyjnego 14 należy wziąć pod uwagę, iż w odniesieniu do przedmiotowej nieruchomości zostało wszczęte postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków. Zgodnie z art. 10a ww. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: 1. Od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy	Uwaga nie została uwzględniona. W zakresie realizowanego przedsięwzięcia (str. 119) wskazano, że obiekt jest pod opieką konserwatorską oraz, że podjęto starania o wpisanie budynku do rejestru zabytków. Obecnie w budynku nie są prowadzone żadne prace ani roboty budowlane. Okres realizacji przedsięwzięcia zostanie dostosowany do uzyskanych decyzji i pozwoleń.

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035**

	zabytku, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku. 2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także robót budowlanych objętych pozwoleniem na budowę albo zgłoszeniem, a także działań określonych w innej decyzji pozwalającej na ich prowadzenie.	
13	Na str. 186-187 w części dotyczącej procedury opiniowania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035 nie wskazano, że projekt tego dokumentu skierowano do wojewódzkiego konserwatora zabytków, co wynika z art. 17 ust. 2 pkt 4) l it. b) tiret 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).	Dodano zapis „oraz właściwych podmiotów określonych w art. 17 ust 2 pkt 4) lit b ustawy o rewitalizacji” oraz zamieszczono wykaz podmiotów, do których skierowano pisma o zaopiniowanie projektu GPR (str. 187-188). Uwaga uwzględniona.
14	str. 50 w przypisie 3 zawarto informację: Wybrane obiekty zabytkowe umieszczone zostały na mapie podstawowych kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji. Analizując ww. mapę zamieszczoną na ostatniej stronie przedłożonego programu należy stwierdzić, że z niezrozumiałych przyczyn całkowicie pominięto cztery zabytki wpisane do rejestru, jednocześnie uwzględniając te, które znajdują się poza obszarem rewitalizacji. Nie ma najmniejszej wątpliwości, że zasadne jest zaznaczenie wszystkich obiektów, które znajdują się na obszarze będącym przedmiotem opracowania. W związku z powyższym należy uwzględnić średniowieczny mur ceglany przy kościele pw. św. Mikołaja Biskupa - odcinek zachodni, wzdłuż ulicy Spichrzowej, wpisany do rejestru zabytków decyzją z dnia 27.01.2023 r. pod numerem A/I 81 1; kaplicę katolicko-apostolską - wzniesioną w 1916 r., obecnie kościół ewangelicko-augsburski pw. św. Jana, wpisaną do rejestru zabytków decyzją z dnia 28.06.2023 r. pod numerem A/I 819; ruiny zamku krzyżackiego tj. Wieżę „Klimek” wpisaną do rejestru decyzją z dnia 29.10.1936 r. aktualny nr rejestru - A/1404, relikty architektury zamku wysokiego odkryte w 1889 r. (studnia zamkowa) oraz w l. 2008-2009 wpisane do rejestru decyzją z dnia 26.02.2010 r. pod numerem A/1 554 oraz relikty architektury zamku odkryte w sezonie badawczym 2014 wpisane do rejestru zabytków decyzją z dnia 25.02.2015 r. pod numerem A/1676; Twierdzę Grudziądz wpisaną do rejestru zabytków decyzją z dnia 28.03.1990 r. aktualny nr rejestru -A/1514.	Uwaga uwzględniona w załączniku graficznym. Grafika 8, str. 201.
15	Ponadto na mapie nie zaznaczono całości średniowiecznych murów miejskich, ponieważ pominięto odcinek biegnący wzdłuż ul. Tkackiej. Natomiast w odniesieniu do Budynku Muzeum i Biblioteki Miejskiej, ob. Biblioteki Miejskiej im. W. Kulerskiego, nie uwzględniono całości	Uwagę uwzględniono w załączniku graficznym Grafika 8, str. 201

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

	wpisu do rejestru zabytków tj. ogrodu z małą architekturą oraz dz. nr 3. Warto również nadmienić, że budynek Biblioteki Miejskiej został źle oznaczony na mapie wskazano na obiekt znajdujący się na sąsiedniej działce nr 211.	
16	Projekty zagospodarowania terenu przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczących parku miejskiego na Wzgórzu Zamkowym (karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego 15), tylnego ogrodu Biblioteki (karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego 4), terenów wzdłuż kanału Trynka (karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego 2) oraz błękitno-zielonej zakupu akupunktury miasta (karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego 3) powinny być każdorazowo uzgadniane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w tym w przypadku obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości wymagane jest uzyskanie pozwolenia w formie decyzji administracyjnej.	Zalecenia K-P WKZ zostały przekazane do Urzędu Miejskiego w Grudziądzu. Opinia nie została uwzględniona w tekście GPR. Każdy z projektów inwestycyjnych na etapie rozpoczęcia inwestycji wymagał będzie dokonania odpowiednich procedur oraz uzyskania wymaganych opinii.
17	Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków pismem z 26.04.2024 r. zwrócił się do dr hab. Katarzyny Zalasieńskiej - Dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa z prośbą o opinię odnośnie do przyjętych rozwiązań w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądz w części dotyczącej Pomnika Historii „Grudziądz - zespół zabytkowych spichlerzy wraz z panoramą od strony Wisły”. Narodowy Instytut Dziedzictwa pismem z dnia 10.05.2024 r., znak: POE.511 1.77.2024.AD, wskazał, że ogólny opis i charakterystyka zakresu wymienionych przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczących budynków zabytkowych spichlerzy, będą wymagały doprecyzowania na etapie przygotowania projektów konkretnych rozwiązań, w tym adaptacji do nowych funkcji, prac budowlanych i konserwatorskich oraz uzgodnień i pozwoleń właściwego konserwatora zabytków, zgodnie z przepisami odrębnym i ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W celu skutecznej ochrony tych obiektów, zachowania ich wartości zabytkowych oraz wykorzystania potencjału należy przeprowadzić zawczasu ich pełne rozpoznanie oraz badania architektoniczne i konserwatorskie. Zasadne jest, żeby udział konserwatora zabytków w pracach i uzgodnieniach związanych z realizacją ww. przedsięwzięć rewitalizacyjnych był możliwy na jak najwcześniejszym ich etapie.	Zalecenia K-P WKZ zostały przekazane do Urzędu Miejskiego w Grudziądzu. Informacja nie ma charakteru opinii, dlatego nie została uwzględniona w projekcie dokumentu GPR.
Podmiot zgłaszający: Komitet Rewitalizacji		
	Uwaga/sugestia	Odniesienie
18	Jeden z członków KR zwrócił uwagę na wykluczenie części mieszkańców z oferty kulturalnej, po czym jest w ofercie (projektu GPR) Festiwal literacki za 1 mln zł, z którego większość mieszkańców tego terenu nie skorzysta, ponieważ jak się przejrzy statystyki na samym początku	Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych opracowana została w oparciu o propozycje projektów zgłoszone w trakcie naboru wewnętrznego oraz otwartego naboru przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035**

	(dokumentu) to na tym obszarze rewitalizacji ponad 13% osób z czwórki (jednostka urbanistyczna IV - Śródmieście) - ścisłego centrum, korzysta z opieki społecznej. Na obszarze tym notuje się wysoki odsetek bezrobocia. Festiwal kojarzy się osobie zgłaszającej uwagę z kulturą wyższą. Zapytano również kto decydował co jest na liście rezerwowej, a co na liście głównej. Z czego wynikała ścieżka decyzji?	Miasta Grudziądza na lata 2024-2035. Nabór otwarty został przeprowadzony w terminie od 16 listopada do 10 grudnia 2023 r. Zgłoszone propozycje przedsięwzięć poddane zostały analizie i weryfikacji głównie pod kątem realizacji celów i kierunków określonych w projekcie GPR oraz rozwiązywania problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji. Decyzja o umieszczeniu przedsięwzięć na liście podstawowej i uzupełniającej podyktowana jest racjonalnością w podejmowaniu decyzji finansowych miasta i uwzględnia możliwość realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Lista przedsięwzięć może zostać w przyszłości poddana niezbędnym modyfikacjom wynikającym z potrzeb rewitalizacyjnych. Wskazane przedsięwzięcia nie wykluczają żadnego z mieszkańców. Opinia została przekazana władzom miasta.
19	Uwagi przekazane przez kolejnego Członka KR dotyczyły: 1. Bardzo wysokiego odsetka urodzeń młodych mieszkańców, zwrócono uwagę że na cały Grudziądz jest jeden żłobek (miejski) i ani jednego na obszarze rewitalizowanym. W perspektywie najbliższych 10 lat nie mówi się o uruchomieniu następnego żłobka. Zawnioskowano o uzupełnienie, jeżeli byłaby możliwość. 2. Zwrócono uwagę, że programie powinny być zapisy dotyczące zwiększonego dostępu do obszarów zielonych, natomiast w GBO powinny być projekty dotyczące zieleni. Byłaby to partycypacja mieszkańców również w tereny zielone. 3. Poruszono również problem alkoholowy, zapytano czy można zaproponować limit koncesji, na obszarze który podlega rewitalizacji. Miasto ustala ile tych koncesji wydaje. 4. Zwrócono również uwagę, że w projekcie GPR jest informacja, że możliwe jest także objęcie tym programem projektów spoza obszaru, jeżeli ma to wpływ na obszar. Podkreślono rolę ogniska pracy pozaszkolnej, funkcjonującego poza obszarem rewitalizacji, gdzie faktycznie „za grosze” - 20 zł miesięcznie, płaci się za 2 spotkania w tygodniu, czyli 8 spotkań w miesiącu. Na obszarze rewitalizacji nie ma zajęć, które byłyby bezpłatne.	1. W trakcie prowadzonego naboru pomysłów na przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie został zgłoszony taki projekt, dlatego nie został uwzględniony w dokumencie. Opinia o potrzebie utworzenia żłobka przekazana została władzom miasta. 2. W GPR określono projekty dot. terenów zielonych i zwiększenia dostępności do terenów zielonych na terenie obszaru rewitalizacji (OR). Uwaga nie jest zasadna. 3. GPR nie reguluje kwestii koncesji. Uwaga przekazana została władzom miasta. 4. Nie zgłoszono projektu dotyczącego zajęć w formie ogniska pracy pozaszkolnej w ramach naboru przedsięwzięć. Jednocześnie nie ma przeciwskażeń, aby taki projekt był realizowany w ramach projektów uzupełniających w kolejnych latach.
20	Następna uwaga zgłoszona przez Członka KR dotyczyła zapisów na stronie 41 GPR - w nawiązaniu do problemu alkoholowego - wśród głównych problemów społecznych jest alkoholizm, bezrobocie i bieda. Zwrócono uwagę, że wśród zaproponowanych problemów nie ma żadnego zadania, żadnego przedsięwzięcia dotyczącego tego problemu, żeby go zniwelować itd. Bo ten problem nie dotyczy tylko patologii ale wszystkich	W GPR znajdują się projekty profilaktyczne, które realizowała będzie Straż Miejska. Oprócz tego przewidziano serię działań społecznych, edukacyjnych i włączających, które pośrednio będą przeciwdziałały problemom dziedziczenia negatywnych zachowań. Opinia nie została uwzględniona w opracowaniu. Działania przeciw-

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035**

	grup społecznych do 18+, nawet do seniorów. W GPR nie ma uwag tego typu, sugestii dla władz miasta odnośnie koncesji alkoholowych, w którą stronę miasto miałyby iść, odnośnie nawet ograniczeń w tych punktach sprzedaży czy ilości. Wspomniano również, że w mieście jest program walki z alkoholem.	działające występującym na obszarze miasta niekorzystnym zjawiskom społecznym w tym alkoholizmowi i narkomanii realizowane są w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026 (Uchwała Rady Miejskiej Grudziądza Nr LXXXVI/745/23 z dnia 20 grudnia 2023 r.).
21	Dodatkowe uwagi dotyczyły następujących przedsięwzięć ujętych w GPR: 1. Przedsięwzięcie – Modernizacja i wyposażenie Domu Handlowego Korzeniewskich na potrzeby Międzypokoleniowego Centrum Wiedzy – wskazano wątpliwość, czy w dokumencie strategicznym na 10 lat powinno znaleźć się takie przedsięwzięcie. 2. Przedsięwzięcie – Zagospodarowanie tylnego ogrodu Biblioteki w Grudziądzu – określono jako fajne, potrzebne, jednak zgłoszono wątpliwość czy będzie miało wiekopomne znaczenie. 3. Festiwal literacki – w przypadku tego przedsięwzięcia, wskazano brak powodu, dla którego przedsięwzięcia miałyby znaleźć się w programie. 4. „Pora seniora” zajęcia dla osób 60+ – przedsięwzięcie określono jako fajne. Podsumowując uznano, że brakuje gospodarnego działania, które by zrobiło efekt „wow”.	Uwagi nie są zasadne i nie zostaną uwzględnione. Lista projektów to efekt przeprowadzonego wewnętrznego i otwartego naboru przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035. Zaproponowana lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest szeroka i obejmuje wiele aspektów dotyczących problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji (OR). W związku z tym lista przedsięwzięć nie jest też listą zamkniętą, może zostać w przyszłości poddana niezbędnym modyfikacjom wynikającym z potrzeb rewitalizacyjnych.
22	Kolejna osoba zgłosiła uwagi dotyczące dostępności Starówki (kocie łby, wysokie krawężniki): 1. Zwrócono uwagę na schody przy Bramie Wodnej. Przy podejściu do góry schodami w środku Bramy Wodnej brakuje barierki. Odniesiono się również do schodów na stronie 53 (zdjęcie z podejściem schodami do Bramy Wodnej), gdzie też jest potrzebna barierka. 2. Kolejna uwaga dotyczyła słabej dostępności na Górę Zamkową. Zaproponowano, żeby były tam płyty takie (granitowe) jak przed Urzędem Miejskim. 3. Zaproponowano również usunięcie przedsięwzięcia nr 5 „Pora seniora” – zajęcia dla osób 60+, ponieważ (zdaniem osoby zgłaszającej uwagi) seniorzy w Grudziądzu mają mnóstwo aktywności.	Odnosząc się do uwagi 1 i 2. W GPR dodano dodatkowe zapisy dotyczące dostępności Starówki na str. 51 i 52 oraz zawarto zapisy w podsumowaniu rozdziału dot. analizy technicznej na stronie 54. Ad. 3. Uwaga nie jest zasadna. Osoby w podeszłym wieku będą stanowiły coraz większą grupę mieszkańców Grudziądza, projekty dla seniorów są i będą potrzebne w kolejnych latach. Przedsięwzięcie nie zostało usunięte.
23	Analiza pogłębiona obszaru rewitalizacji „Dane statystyczne uzupełnione zostały o wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród społeczności lokalnej oraz dane jakościowe pozyskane w trakcie spotkań warsztatowych, wywiadów indywidualnych z osobami związanymi z funkcjonowaniem obszaru rewitalizacji oraz wizji terenowych.” str. 33 Opinia: Jak wskazano w tabelarycznym zestawieniu ludność Miasta Grudziądza wynosi 79 924 osoby. Przeprowadzenie badań ankietowych na próbie badawczej n=20 jest rażąco niemiernodajne. Próba	Mimo podejmowanych działań próba badawcza była niewielka. Dlatego uzupełniono badania ilościowe o inne prace badawcze, w tym jakościowe i statystyczne.

	badawcza n=20 (os.) stanowi 0,025% ogółu populacji miasta. Uzasadnienie: Choć wyniki badań ankietowych wydają się trafne i odzwierciedlają faktyczne realia to aby pozyskane dane były miarodajne i miały faktyczne przełożenie na poziom reprezentatywności danych ankietowych próba badawcza powinna być znacznie większa i reprezentowana przez różne grupy badanych.	
24	Sfera społeczna „Podsumowanie analizy społecznej, Zdiagnozowane potrzeby i wyzwania” (str.44, 45) Opinia: W mojej opinii w zdiagnozowanych problemach sfery społecznej zabrakło podniesienia problemu tzw. luki pokoleniowej – braku osób młodych w wieku po szkole średniej którzy kończąc edukację opuszczają miasto wyjeżdżając na studia głównie do pobliskich ośrodków akademickich – Trójmiasta, Bydgoszczy, Torunia i często pozostają w tych miastach już na stałe. Jest to szczególnie istotny problem pod kątem struktury demograficznej i społecznej, że są to osoby najlepiej rokujące. Tym samym mamy przeciętną strukturę demograficzną dla mieszkańców w wieku 0-20 lat, deficyt młodych, wykształconych i wykwalifikowanych osób w przedziale 20-40/45 lat i znaczną ilość osób starszych co słusznie zostało zauważone. Kwestia poczucia bezpieczeństwa – trafna analiza i dostrzeżenie problemu, brak zdiagnozowania potrzeb i wyzwań w tym zakresie (str.45). Uzasadnienie: Problem dotyczy całego miasta, jednak ta charakterystyczna struktura demograficzna (luka wiekowa) implikuje wiele problemów/szans związanych z rewitalizacją obszaru zdegradowanego które nie zostały wyraźnie przywołane: • brak społeczności studenckiej która korzystnie wpływa na ożywienie obszarów śródmiejskich, • możliwe zróżnicowanie struktury społecznej w obszarze zdegradowanym możliwe do osiągnięcia poprzez zaoferowanie młodym osobom w trakcie studiów lub po studiach preferencyjnych stawek wynajmu lokali będących w zasobach miejskich, • zróżnicowanie społeczności zamieszkującej obszar zdegradowany. W charakterystyce pogłębionej podkreślono jako występujący potencjał „stosunkowo młodą społeczność mieszkańców obszaru”, oraz „stosunkowo wysoki wskaźnik urodzeń” co może sprawiać mylne wrażenie optymistyczne. Niestety te określenia dotyczą rodzin korzystających z pomocy społecznej, ubogich, uzależnionych i często bezrobotnych co jest raczej gwarancją pogłębienia problemów. W zdiagnozowanych potrzebach i wyzwaniach należałoby położyć nacisk na konieczność zachęcania potencjalnych nowych mieszkańców	W odpowiedzi na ten problem w GPR przewidziano m.in. działania nakierowane na rozwój zawodowy młodzieży etc. Ponadto cały GPR nastawiony jest na podniesienie jakości życia w OR oraz całym mieście, co pośrednio może przyczynić się do ograniczenia problemu wyjazdów osób młodych. lub zachęcać do powrotów. Uwaga dotycząca kwestii poczucia bezpieczeństwa została uwzględniona w podsumowaniu analizy sfery społecznej w zdiagnozowanych potrzebach i wyzwaniach tabela 14, str. 45, „Ze względu na niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz ponadprzeciętne wskaźniki zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, postuluje się podejmowanie działań na rzecz zwiększenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, w tym działania profilaktyczne, rozszerzenie monitoringu wizyjnego oraz działania edukacyjne skierowane do mieszkańców w zakresie dbania o bezpieczeństwo”. Ponadto w GPR przewidziano programy profilaktyczne, rozwój monitoringu wizyjnego etc. Kluczowym działaniem będzie jednak wzmocnienie potencjału społecznego, stąd działania integrujące i włączające mieszkańców, wspierające lokalne NGO, przedsiębiorczość, działania edukacyjne itd. Możliwość oferowania preferencyjnych stawek wynajmu lokali na prowadzenie działalności gospodarczej może być przedmiotem szerszej analizy połączonej z zagospodarowaniem pustyń stanów. W tym celu koniecznym będzie włączenie w proces prywatnych właścicieli lokali. Całokształt działań związanych z rewitalizacją, może stać się jednym z ważnych elementów poprawiających jakość życia na OR, dzięki czemu docelowo podniesiona zostanie jego atrakcyjność osiedleńcza.

	do osiedlania się w obszarze rewitalizacji, a szczególnie osób wykwalifikowanych i stwarzających potencjał dla rozwoju tego obszaru i zróżnicowania struktury społecznej. O ile trafnie zauważono drastyczny brak poczucia bezpieczeństwa przez mieszkańców (63,2% oceniło poczucie bezpieczeństwa źle lub bardzo źle) to w zdiagnozowanych potrzebach i wyzwaniach kwestii poprawy bezpieczeństwa nie uwzględniono.	
25	6.3 Sfera gospodarcza „Dane te korespondują zarówno z przytaczanymi powyżej informacjami statystycznymi, jak i wypowiedziami uczestników badań jakościowych, którzy wprost wskazują, że liczba pustych lokali w obrębie Śródmieścia wzrasta. Problem ten jest coraz bardziej zauważalny i dotkliwy. Rynek usług i handlu w Śródmieściu coraz szybciej się kurczy i obszar ten traci walor centrotwórczy. (str.47) „Mieszkańcy stopniowo odzwyczajają się od dokonywania zakupów w obrębie Śródmieścia, co z kolei powoduje coraz trudniejsze warunki prowadzenia działalności dla lokalnych firm. Powodem, który mocno wpłynął na aktualna sytuację, było utworzenie galerii handlowej usytuowanej w niedalekiej odległości od Rynku Starego Miasta” (str.48). Opinia: Bardzo trafnie scharakteryzowano moim zdaniem jeden z największych problemów obszaru zdegradowanego. Jednocześnie w części „zdiagnozowane potrzeby i wyzwania” należałoby uzupełnić możliwość ograniczenia powstawania obiektów handlu wielkopowierzchniowego (w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) w obszarze rewitalizacji i obszarach przyległych których zasięg oddziaływania konkurowałyby z naturalnym, handlowo-usługowym charakterem obszaru zdegradowanego. Tym bardziej, że w części analitycznej podniesiono niekorzystny wpływ galerii handlowej na obszar rewitalizacji. Uzasadnienie: Mieszkańcy obszaru Starego Miasta osobiście mogli doświadczyć wpływu na obszar Starówki i terenów przyległych jaki wywarła inwestycja handlowa o znacznej skali – Centrum Handlowe "Alfa". Do dnia dzisiejszego wiele lokali usługowych w parterach kamienic na obszarze Starego Miasta świeci pustkami, co jest konsekwencją przeniesienia i koncentracji usług w rejon ww. centrum handlowego. Wielokrotnie wskazywano jak ważnym i prestiżowym dla miasta i jego Mieszkańców jest obszar Starówki. Aby ten obszar charakteryzował się wysoką jakością przestrzeni, wzmacniał podejmowane od dłuższego czasu działania rewitalizacyjne musi być wypełniony ludźmi i życiem "pomiędzy budynkami". Koniecznym jest podejmowanie działań mających na celu zagwarantowanie	Uwaga uwzględniona. W dokumencie dodano zapis w tabeli nr 18 str. 49 „Istotnym będzie także podejmowanie działań mających na celu umożliwienie mieszkańcom i podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w parterach budynków dogodnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej”. Opinia dotyczy w większym stopniu koncepcji rozwoju miasta i zmian w zapisach planów miejscowych, a nie działań o charakterze rewitalizacyjnym. Może jednak stać się przyczynkiem w dyskusji o rozwoju miasta, dlatego opinia przekazana została władzom miasta. Jej treść nie została uwzględniona w GPR. Jednocześnie wskazuje się, że w dokumencie przyjęto założenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych sprzyjających wzmocnieniu potencjału lokalnych przedsiębiorców – projekty kierowane do przedsiębiorców, osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą, a także projekty kształcenia zawodowego młodzieży.

	mieszkańcom i podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą w parterach budynków dogodnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Często są to małe punkty gastronomiczne i usługowe, zakłady rzemieślnicze z bogatą historią i tradycjami, których właściciele jak słusznie zauważono zmagają się z licznymi niedogodnościami i utrudnieniami wynikającymi z lokalizacji w obszarze zdegradowanym. Lokalizacja obiektów o tak znacznym wpływie na obszar rewitalizacji zdecydowanie nie poprawi sytuacji, a raczej sytuację znacznie pogorszy i doprowadzi do dalszego drenażu usług miastotwórczych z obszaru zdegradowanego. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań zarówno wzmacniających teren Śródmieścia w tym zakresie jak i działań ograniczających możliwość tworzenia obiektów konkurujących z tym obszarem w bezpośrednim sąsiedztwie.	
26	6.4 Sfera techniczna „W trakcie badań pogłębionych respondenci wskazywali na konkretne problemy dotyczące stanu technicznego obszaru rewitalizacji oraz jego zagospodarowania. Wymieniane najczęściej uwagi dotyczyły: • Potrzeby dostosowania budynków i przestrzeni publicznych do potrzeb osób o ograniczonych możliwościach ruchowych (str.51). • Ukształtowania terenu i dużej ilości schodów, w tym problem z bezpośrednim i łatwym dostępem ze Śródmieścia na Błonia Nadwiślańskie, umożliwiającym dotarcie osobom na wózkach. Badani wskazują, że dla tych grup osób dostępna jest droga dookoła przez ul. Spichrzową i przez Bramę Wodną. Wskazywano na potrzebę płaskiego, bezpiecznego zejścia lub udostępnienia windy”(str.52). Opinia: Brak skomunikowania Błoni Nadwiślańskich z obszarem Starówki w zakresie dostępności dla niepełnosprawnych i matek z dziećmi. Błędnie wskazano, że takie zejście „dookoła” jest możliwe przez Bramę Wodną. Nie jest. Tam również występują schody, co praktycznie pozostawia jedyną drogę dostępną bez pokonywania barier architektonicznych jeszcze bardziej dookoła – zejściem w linii al. 23 Styczna, przy rondzie z ul. Portową które też pozostawia wiele do życzenia, aby nazwać je dostępnym. Należy doprecyzować w części diagnozy, oraz w zdiagnozowanych potrzebach i wyzwaniach wyraźnie podkreślić konieczność skomunikowania strefy Błoni Nadwiślańskich z obszarem Starówki – bez barier architektonicznych. (str.48). Kolejną kwestią konieczność poruszenia estetyki przestrzeni publicznych – poprawy jakości szyldów reklamowych i estetyki witryn lokali oraz działania wspierające właścicieli w realizowaniu jakościowej identyfikacji wizualnej a nie krzyczącej banerozy	Uwaga została uwzględniona. Dodano i doprecyzowano informacje o połączeniu terenów nad Wisłą ze Starówką: „Ukształtowania terenu i dużej ilości schodów, w tym problem z bezpośrednim i łatwym dostępem ze Śródmieścia na Błonia Nadwiślańskie, umożliwiającym dotarcie osobom na wózkach, czy z wózkami dziecięcymi. Wskazywano na potrzebę płaskiego, bezpiecznego zejścia lub udostępnienia windy, która połączyłaby w dogodny sposób, bez zbędnych barier architektonicznych tereny nad Wisłą z obszarem Starówki” str. 52. Zawarto zapisy w podsumowaniu rozdziału dot. analizy technicznej „Potencjał Śródmieścia obecnie nie jest w pełni wykorzystany, w szczególności wymaga poprawy panujących tam rozwiązań technicznych, estetyzacji przestrzeni i dostosowania obiektów do zmieniających się potrzeb i wymagań społecznych. Koniecznym jest podjęcie działań nakierowanych na ograniczenie występujących barier architektonicznych, poprawę dostępności Śródmieścia oraz utworzenie dogodnego i dostępnego połączenia terenów nadwiślańskich ze Śródmieściem” str. 55. W zakresie estetyzacji szyldów w projekcie GPR znalazło się przedsięwzięcie nr 21 z listy podstawowej "Prawilne Szyldy" – renowacja szyldów lokalnych rzemieślników” – przedsięwzięcie stanowi jedną z odpowiedzi na problem estetyki OR.

	co powinno wyraźniej wybrzmieć w sekcji zdiagnozowanych potrzeb i wyzwań. Uzasadnienie: Sytuacja bez precedensu, aby na odcinku od Góry Zamkowej do ronda przy ul. Portowej / Al. 23 Stycznia nie było ani jednego połączenia Błoni Nadwiślańskich z poziomem ulic Starego Miasta. Pomimo zrealizowania już dwóch inwestycji (Muzeum Flis i Spichlerz 57), za kilkadziesiąt milionów złotych, wyposażonych w nowoczesne windy dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych. Windy które prowadzą do... schodów które trzeba pokonać aby dostać się do alei Królowej Jadwigi i dalej na Błonia. W sferze technicznej - w zakresie dostępności Grudziądz Miasto Otwarte musi otworzyć się zarówno na Wisłę jak i na potrzeby osób niepełnosprawnych i matek z dziećmi.	
27	6.5 Sfera środowiskowa „Duża gęstość zabudowy oraz zdiagnozowane problemy w sferze środowiskowej powodują, że działania rewitalizacyjne planowane na obszarze Śródmieścia, powinny dążyć do wykorzystania naturalnych zasobów tej części miasta. W szczególności działania te powinny obejmować rozwój oferty terenów zielonych, poprawę ich dostępności w przestrzeniach jaki niesie rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury.” Opinia: Brak podkreślenia konieczności wykorzystania potencjału Wisły i Błoni Nadwiślańskich jako naturalnych, wyjątkowych i dostępnych przestrzeni zielonych w zdiagnozowanych potrzebach i wyzwaniach. W zdiagnozowanych problemach należałoby podkreślić odcięcie się miasta od rzeki. Uzasadnienie: Dzięki Wiśle miasto powstało, dzięki niej rozwijało się przez setki lat. Dziś Grudziądz odwraca się od rzeki dzięki której zawdzięcza swoje istnienie. Miasto nie wykorzystuje potencjału przyrodniczo – turystycznego jaki niesie sąsiedztwo Wisły Konieczność lepsze-go skomunikowania Starówki ze strefą nadwiślańską, rozwój lokalnej żeglugi rzecznej wspierającej potencjał turystyczny Starówki. Zagospodarowanie i uatrakcyjnienie Błoni Nadwiślańskich to naturalne kierunki rozwoju miasta na zachód.	W dokumencie znajdują się odniesienia dotyczące potencjału terenów nadwiślańskich m.in. Tabela 22 Podsumowanie analizy sfery środowiskowej str. 61- 62. W GPR znajdują się projekty dotyczące zagospodarowania terenów zielonych oraz rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury (Przedsięwzięcie nr 2 i 3). Nie zgłoszono jednak przedsięwzięć ściśle związanych z zagospodarowaniem terenów nad brzegiem Wisły i terenów Błoni Nadwiślańskich. W koncepcji działań rewitalizacyjnych przewidziano jednak dążenie do usprawnienia połączeń/-poprawy dostępności między Wisłą a Starówką.
28	Synteza potencjałów, problemów i potrzeb obszaru rewitalizacji Opinia: W ujęciu syntetycznym uzupełnić o wniesione wcześniej uwagi oraz w tej części opracowania jak i w rozdziałach poprzednich zabrakło wyraźnego podkreślenia znaczenia i potencjału: • Obiektu Cytadeli i jej fragmentu wchodzącego w obszar rewitalizacji (dział rogowe) jako wyjątkowego na skalę Europy obiektu militarnego powiązanego funkcjonalnie terenami zielonymi a skrajnie zaniedbanego i niedoinwestowanego. Brak odniesień do potencjalnego wykorzystania	W podsumowaniu syntetycznym 6.7 dodano zapisy o połączeniu miasta z Wisłą oraz o Dziele Rogowym (str. 69): „Warto wziąć pod uwagę także możliwość „ponownego” powiązania miasta z Wisłą, poprzez utworzenie dogodnych i pozbawionych barier architektonicznych połączeń Śródmieścia z terenami nad Wisłą, które stanowią naturalne tereny zielone miasta. Pod uwagę można wziąć także możliwość wykorzystania potencjału

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

	turystycznego obiektu. Temat działań rewitalizacyjnych w obrębie Twierdzy Grudziądz został dyskretnie przemilczany, • Powiązań funkcjonalnych na linii Miasto – Wisła z likwidacją barier istniejących.	Cytadeli i Dzieła Rogowego (obiektu unikalnego na skalę Europejską), zarówno jako obiektu turystycznego, jak i przestrzeni atrakcyjnych dla mieszkańców Grudziądz”. Zwiększenie walorów turystycznych Grudziądz poprzez ożywienie dawnych fortyfikacji Twierdzy Grudziądz, a w szczególności Dzieła Rogowego jest przedmiotem projektu 15 w Tabeli 27 Lista pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
29	Inny Członek KR zwrócił uwagę, że: - podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne to praktycznie same przedsięwzięcia wpisane i realizowane przez miasto i jednostki podległe UM (wyjątkiem są dwa projekty Stowarzyszenia Jo). - jak słusznie zauważył jeden z uczestników spotkania - brak w projekcie jakichkolwiek propozycji działania w celu rozwiązania głównych problemów sfery społecznej czyli alkoholizmu, biedy i bezrobocia. - na zebraniu (KR) padło stwierdzenie z którym myślę że każdy z Członków się zgodzi, a mianowicie sposób w jaki zachęca się mieszkańców do czynnego udziału w powstawaniu GPR jest całkowicie nieskuteczny. - mimo największych chęci i zaangażowania członków w pracę Komitetu głos KR jest nieistotny w procesie powstawania i realizowania GPR.	Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych opracowana została w oparciu o propozycje projektów zgłoszone w trakcie naboru wewnętrznego oraz otwartego naboru przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035. Zgłoszone propozycje przedsięwzięć poddane zostały analizie i weryfikacji głównie pod kątem realizacji celów i kierunków określonych w projekcie GPR oraz rozwiązywania problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie i realizację większości przedsięwzięć wpisanych w GPR jest Miasto Grudziądz. Dlatego też lista projektów podstawowych to głównie projekty, które realizowało będzie miasto. Nie ma przeciwwskazań, aby Stowarzyszenie JO lub inny podmiot realizowało własne pomysły. Zgłoszenie przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, nie jest tożsame z tym, iż będzie ono realizowane przez Miasto. Projekty zgłoszone przez organizacje pozarządowe, to ich deklaracja wskazująca na chęć ich własnej realizacji, lub wpisania zgłoszonej koncepcji, w koncepcje działań miejskich. W kontekście przeciwdziałania bezrobociu i alkoholizmowi w dokumencie przyjęto działania profilaktyczne, prozatrudnieniowe, a także wspierające lokalnych przedsiębiorców. Działania przeciwdziałające występującym na obszarze miasta niekorzystnym zjawiskom społecznym, w tym alkoholizmowi i narkomanii, realizowane są w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2026 (Uchwała Rady Miejskiej Grudziądz Nr LXXXVI/745/23 z dnia 20 grudnia 2023 r.) Komitet Rewitalizacji pełni funkcję opiniodawczą – doradczą Prezydenta Grudziądz w sprawach

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

		dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Protokoły z posiedzeń Komisji przekazywane są Prezydentowi. Czas pracy Komitetu zaplanowano na lata 2024-2035, będzie więc jeszcze wiele czasu i możliwości na podejmowanie inicjatyw, wyrażanie opinii i współdziałanie w procesie rewitalizacji. Uwagi co do sposobu zachęcania mieszkańców do czynnego udziału w powstawaniu GPR została przekazana przedstawicielom Urzędu Miejskiego w Grudziądzu.
30	7 maja 2024 roku na spotkaniu Komitetu Rewitalizacji kolejny Członek zgłosił kilka uwag dotyczących przedstawionego dokumentu. Część projektu oceniono pozytywnie szczególnie wyznaczenie granicy obszaru rewitalizacji oraz dogłębną analizę dotyczącą problemów nękających jej mieszkańców czy też ich potencjałów. Zauważono, że zdiagnozowane potrzeby i wyzwania trafnie definiują zaznaczony obszar - nie zgłoszono uwag do tej części dokumentu, poza małą ilością przeprowadzonych ankiet, na co uwagę podczas spotkania zwrócił inny Członek KR. Merytorycznie uznano projekt GPR za poprawny. Zwrócono uwagę że na spotkaniu z autorem dokumentu oraz pracownikami urzędu miasta nie uzyskano informacji, jakimi kryteriami kierowano się wybierając projekty rewitalizacyjne do podstawowej listy, zostawiając inne na liście dodatkowej. Co więcej zwrócono uwagę, że składając taki projekt wraz z innymi członkami Stowarzyszenia JO -Pozytywny Ruch Miejski (nie będąc jeszcze członkiem Komitetu) nie otrzymano żadnej informacji zwrotnej/ oceny takiego projektu. Trafił on na listę projektów dodatkowych, bez wskazania co sprawiło, że jeden projekt będzie realizowany, a drugi być może. Zdaniem Członka KR brak jasnych kryteriów oceny oraz informacji kto takiej oceny dokonywał, co uznano jako zarzut w stosunku do Gminnego Planu Rewitalizacji, który ma być jednym z najważniejszych dokumentów na najbliższe lata dla ścisłego centrum miasta, ukierunkowującym jego rozwój. Według Członka KR informacje o kryteriach i ocenie powinny się znaleźć w GPR, bo nie wiadomo kto odpowiada za wybór projektów: czy autorzy raportu, urzędnicy miejscy, radni, prezydent? Mowa o projektach, które spełniły podstawowe „Wytoczne dotyczące projektów rewitalizacyjnych” – Załącznika do Ogłoszenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035. Zgłoszono również zastrzeżenia do samej formy konsultacji społecznych, a dokładnie do ich ogłoszenia. Jeśli oczekujemy większej aktywności mieszkańców	Opinia nie odnosi się do zawartości merytorycznej dokumentu, lecz do procedur wynikających z ustawy o rewitalizacji. W trakcie prac nad dokumentem wszystkie procedury zgodne były z literą obowiązującego prawa, w zakresie sposobu informowania interesariuszy, gromadzenia danych, a także procedur konsultowania i opiniowania projektu GPR. Wyrażona opinia przekazana została przedstawicielom miasta. Lista projektów rewitalizacyjnych to efekt przeprowadzonego wewnętrznego i otwartego naboru przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035. Zaproponowana lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest szeroka, obejmuje wiele aspektów dotyczących problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji (OR). Program rewitalizacji to program miasta, które określa realność realizacji przyjętych założeń, dlatego zaproponowana lista przedsięwzięć, to lista optymalna, utworzona w oparciu o decyzje władz miasta, które wpisując przedsięwzięcia (miejskie) na listę projektów rewitalizacyjnych, deklarują podjęcie próby ich realizacji zgodnie z możliwościami finansowymi miasta oraz polskim prawodawstwem. Ponadto należy pamiętać, że lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie jest listą zamkniętą, może zostać w przyszłości poddana niezbędnym modyfikacjom wynikającym z potrzeb rewitalizacyjnych. W dokumencie znalazły się przedsięwzięcia odnoszące się do każdej z analizowanych sfer w tym społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Zakres przedsięwzięć znajdujących się w dokumencie, których realizatorem jest Miasto Grudziądz i/lub podległe mu

obszaru rewitalizacji, poziom komunikatów powinien być dostosowany do odbiorców. Nie należy oczekiwać, że kilka formalnych informacji na stronie internetowej urzędu sprawi, że mieszkańcy zainteresują się tematem. W pierwszej kolejności miasto powinno wytłumaczyć mieszkańcom czym jest rewitalizacja, jakie niesie szanse i z czym się wiąże. Zaproponowano by zamieścić informację w tym zakresie za pomocą kont w mediach społecznościowych, ulotek, dedykowanej strony internetowej, telewizji kablowej czy w formie bezpośrednich spotkań z konkretnymi grupami społecznymi (jak np. kluby seniora, stowarzyszenia etc). Komentarze autora raportu (projektu GPR), że mieszkańców Grudziądza nie interesują takie tematy, bo nie przychodzą na konsultację uznano za krzywdzące, podkreślono, że spotkań było mało, a informacja o nich trafiła do niewielkiej liczby osób. Uznano, że termin na wnoszenie projektów do tak ważnego dokumentu był za krótki (choć i tak na szczęście przedłużony). Pozostawiono otwarte pytanie kto, kiedy i jakimi drogami został poinformowany o takiej możliwości, poza komunikatami na stronie internetowej. Uznano, że wskazane wydawałoby się wydłużenie tego terminu wraz ze stworzeniem na przykład dedykowanej strony internetowej wyjaśniającej terminy 'rewitalizacja', z dokładną mapą terenu oraz wstępną analizą problemów, co pozwoliłoby na dotarcie do większej liczby zainteresowanych i tym samym być może wpłynęło na ilość i jakość zgłoszonych projektów. Zgłoszono uwagi do podstawowych projektów rewitalizacyjnych, które według członka Komitetu nie odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby, a ich wybór wydają się trochę, chaotyczny. Obok ciekawych dużych projektowych założeń, występują mniejsze o charakterze działań miękkich, których dokładna forma nie została opisana (jak Festiwal Literacki czy warsztaty dla seniorów). Z opisu zakresu przedsięwzięć nie wynika jaki wpływ będą one miały na obszar rewitalizacji, bo nie znamy ich tematyki. Rozważano czy w tak ważnym dokumencie powinny się znaleźć takie zapisy, czy może powinien je zastąpić jeden projekt zbierający te i inne działania miękkie pod wspólną nazwą. Uznano, że brakuje, lub są niewystarczające, programy/przedsięwzięcia dotyczące najważniejszych problemów rewitalizowanego obszaru, jakim jest brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców (na plus rozwój monitoringu) czy problemy z alkoholizmem (o czym na spotkaniu wspominali też inni Członkowie Komitetu). Jednym z zauważonych problemów w projekcie GPR jest brak oferty kulturalnej dostosowanej do mieszkańców obszaru, a zaproponowano im jako rozwiązanie festiwal literacki czy izbę fundacji tradycji jazdy polskiej, które skierowane są raczej do świadomej publiczności i mają charakter	instytucje, określony został w oparciu o doświadczenie jednostek miejskich w realizacji przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym i społecznym, a także realną możliwość ich wdrożenia, możliwość sfinansowania etc.
--	---

	ekskluzywny, a tymczasem np. projekt „Otwarty warsztat”, który mógłby zainteresować większą liczbę osób jest na liście rezerwowej. Zastrzeżenia zgłoszono również do karty przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 10: Utworzenie LOG. Zwrócono uwagę, że prezentowana kwota jest dość wysoka jak na prognozowane rezultaty, tj. 4 szkolenia w ciągu roku dla 50 osób czy 20 spotkań z przedsiębiorcami w ciągu roku. Zainteresowano się merytoryczną oceną tego projektu i kryteriami jego oceny ze względu na opis na karcie dość enigmatyczny i ogólny. Przyjęto, że przedsięwzięcie wpisuje się w ogólne założenia rewitalizacji, ale zwrócono uwagę na mało szczegółowy opis, z którego nie wynika czy dotyczy utrzymania budynku Inkubatora Przedsiębiorczości czy jego aktywności oraz jaką formę taka aktywność przybierze.	
31	Według opinii kolejnego członka KR: 1. Wielokrotnie podkreślano w GPR, iż jednym z podstawowych problemów obszaru rewitalizowanego jest problem alkoholizmu jego mieszkańców. Zaznaczono również, że w Śródmieściu pojawiają się coraz liczniej punkty sprzedaży alkoholu. W związku z powyższym zaproponowano rozszerzenie listy przedsięwzięć podstawowych o zadanie miejskie mające na celu rozwiązanie problemu, a także zaznaczenie w wytycznych potrzeby wprowadzenia przez Radę Miejską takich działań, jak m.in. ograniczenie sprzedaży alkoholu w godzinach nocnych, zmniejszenie ilości koncesji na sprzedaż alkoholu na terenie rewitalizowanym. 2. Jako jeden z najważniejszych problemów wskazano również wysoką liczbę urodzeń i co się z tym wiąże wysoką liczbę osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym. Jako rozwiązanie tego problemu zaproponowano zadanie miejskie polegające na stworzeniu na obszarze rewitalizowanym żłobka. Zwrócono uwagę, że obecność tylko jednego żłobka (miejskiego) na terenie Grudziądza i jego odległość od obszaru rewitalizowanego utrudnia skorzystanie z jego oferty osobom ze Śródmieścia, a co za tym idzie wiele młodych matek do osiągnięcia przez dzieci wieku przedszkolnego automatycznie pozostaje w kręgu osób bezrobotnych. 3. Celami GPR są również: zwiększenie dostępu osób z obszaru rewitalizowanego do terenów zielonych, zwiększenie ekologicznej świadomości społeczeństwa, a także zaangażowanie mieszkańców z życie społeczne miasta. W związku z powyższym zaproponowano by wśród wytycznych pojawiło się wyodrębnienie w Grudziądzkim Budżecie Obywatelskim puli na tzw. Projekty zielone. 4. W pkt. 9.2 Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaznaczono iż "dopuszczalna jest również realizacja działań zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich	1. Koncesje to prerogatywa Rady Miasta. Uwaga nie dotyczy GPR. 2. Propozycja przekazana została przedstawicielom miasta. Projekt utworzenia żłobka nie wpisuje się w koncepcje rewitalizacji, ale może stać się tematem istotnym w ramach działań przewidzianych do realizacji wpisujących się Strategię Rozwoju Miasta. 3. W GPR zaproponowane zostały przedsięwzięcia zwiększające dostępność terenów zielonych. Budżet Obywatelski jest poza obszarem działania GPR. Uwaga dotycząca wyodrębnienia w Grudziądzkim Budżecie Obywatelskim puli tzw. projektów zielonych nie została uwzględniona, lecz przekazana przedstawicielom Urzędu Miejskiego w Grudziądzu. 4. Ustawa nie pozwala na dowolną zmianę granicy obszaru rewitalizacji ze względu na chęć realizacji projektu znajdującego się poza granicą OR. Uwaga nie została uwzględniona, choć nie wyklucza się realizacji przedsięwzięć uzupełniających, poza obszarem rewitalizacji wówczas, gdy mogą one wpłynąć na poprawę funkcjonowania OR.

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035**

	specyfiki". W związku z powyższym zaproponowano by objąć obszarem rewitalizacyjnym Ognisko Pracy Pozaszkolnej, które jest jedyną instytucją w Grudziądzu pełniącą rolę "Domu Kultury" i umożliwiającą rozwijanie dzieciom w wieku szkolnym swoich pasji za symboliczną opłatą. Instytucja jest zlokalizowana tuż za linią graniczną wyznaczającą obszar rewitalizacji, a więc korzystają z jej oferty dzieci zamieszkujące południową część wyznaczonego obszaru.	
32	Podstawowe konkluzje zgłoszone przez kolejnego Członka KR: - Brak transparentności procesu doboru zadań w programie i celowości wyceny - Wybiórczość i selektywność - z czego wynikają decyzje i kto je podjął? - Mała sprawczość Komitetu - często nasze uwagi i tak są grochem o ścianę, bo już podjęto decyzje, bo budżet mały. Nie bądźmy kwiatkiem do kożucha. Ostatnio modny jest temat CPK - też nagle nic nie można, za drogo, nie promujemy niedasizmu. Zaproponowano by stawiać sobie ambitne cele, jak słusznie to podkreślił jeden z członków na spotkaniu KR, że brakuje tu czynnika „wow”. W dalszej części wypowiedzi stwierdzono, że większość z członków KR aprobuje ten program, bo takie ustawodawca narzuca ramy. Wyrażono nadzieję, że wygłoszony apel skłoni pozostałych Członków KR do odważniejszego postrzegania roli Komitetu Rewitalizacji. Nie jako nudnego kółka wzajemnej adoracji, ale zespołu ludzi, którzy chcą współtworzyć miasto podejmujące odważne projekty, promujące innowacyjne pomysły, które nie będzie reliktem przeszłości. Zaproponowano by wyobrazić sobie Grudziądz za dekadę, nie kapkę lepszy, a diametralnie lepszy, w jakim chcemy żyć.	Rola Komitetu Rewitalizacji regulowana jest zapisami ustawowymi. Uwaga ma formę opinii ogólnej, nie dotyczy projektu GPR.
33	Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035, został oceniony pozytywnie przez kolejnego członka KR. Uznano, że autorzy programu rewitalizacji to eksperci z doświadczeniem i znajomością tematu oraz że program został rzetelnie przygotowany. Wskazano na chęć dyskusji na etapie zbierania materiałów na etapie opracowywania dokumentu i odbycia rozmów szczegółowych z autorami. Poinformowano o zainteresowaniu przyszłą realizacją przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (nr 15) ze strony 119 Wzgórze Zamkowe w Grudziądzu oraz wyrażono nadzieję, że władze miasta będą traktowali to przedsięwzięcie, jako „oczko w głowie”, a w szczególności koncepcję rekonstrukcji kaplicy zamkowej i zabezpieczenia pozostałości ruin zamku. Zdaniem członka KR po przeczytaniu projektu GPR, wiele pozycji jest już zrealizowanych.	Proces opracowania dokumentu był zgodny z wymogami ustawowymi oraz dobrymi praktykami w tym zakresie. Opinia przekazana przedstawicielom Urzędu Miejskiego w Grudziądzu. W związku z aktualizacją projektu GPR i połączeniem dwóch etapów projektu w jednej fiszce (projektu 15 z listy podstawowej z projektem nr 2 z listy uzupełniającej) zaktualizowano zakres i koszt projektu. Z zakresu projektu usunięto zapis „Przygotowana zostanie również koncepcja rekonstrukcji kaplicy zamkowej”. Rekonstrukcja kaplicy okazała się niemożliwa ze względu na niewielką ilość zachowanych źródeł ikonograficznych dot. zamku. Nowa forma architektoniczna byłaby zatem jedynie próbą odtworzenia na podstawie analogii i przypuszczeń, a nie przekazów źródłowych. Ponadto autorzy "Studium krajobrazowego dla

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035**

		Wzgórza Zamkowego w Grudziądzu" oraz Wojewódzki Konserwator Zabytków (pismo z dn. 22.04.2024 r.) uważają, iż relikty zamku nie powinny być niczym przysłonięte, a "najlepszym rozwiązaniem będzie monitorowanie ich stanu zachowania i regularne prowadzenie prac o charakterze konserwacji profilaktycznej i zachowawczej". W GPR nie znajdują się projekty już zrealizowane, do GPR zostały wpisane projekty planowane do realizacji od roku 2024.
	Podmiot zgłaszający: Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	
	Uwaga/sugestia	Odniesienie
34	Niezależnie od pozytywnej opinii dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Grudziądza na lata 2024-2035 w zakresie zgodności ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategii Przyspieszenia 2030+ oraz Planem zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego, wskazuje się że: - diagnoza obszaru rewitalizacji poparta jest analizą danych ilościowych w postaci danych statystycznych pozyskanych z różnorodnych źródeł oraz analizą danych jakościowych w postaci zbiorczych danych wygenerowanych na podstawie badań ankietowych. Pomimo że wnioski wyciągane z analizy danych jakościowych wydają się w sposób ogólny trafne i korespondujące z danymi ilościowymi, to wątpliwość budzi fakt bardzo małej grupy respondentów, na jakiej zostało przeprowadzone badanie (zaledwie 20 ankiet). Badanie ankietowe o adekwatnej wielkości dla tego typu opracowania oraz obszaru (m.in. pod względem liczby ludności objętych programem) powinno zawierać co najmniej kilkaset kompletnych ankiet.	W badaniu zastosowana została triangulacja metod badawczych. Zastosowanie kilku wzajemnie uzupełniających się metod, w tym analizy statystycznej, analizy zapisów dokumentów strategicznych i opracowań tematycznych, wywiadów, spacerów badawczych, konsultacji z mieszkańcami oraz badań ankietowych pozwala na uzyskanie obiektywnej wiedzy o problemach i potrzebach badanego obszaru. Badanie ankietowe w tym ujęciu nie jest elementem najistotniejszym, lecz jedynie jedną z metod pozyskiwania danych, która uzupełniła diagnozę obszaru. Wobec powyższego, niska próba badawcza nie stanowi istotnego zagrożenia dla prowadzonej analizy. Ponadto wyniki badania ankietowego w znacznym stopniu są zbieżne z pozostałym materiałem badawczo-analitycznym, zgromadzonym w rzetelny i obiektywny sposób.
35	Kontrowersyjnym jest zakwalifikowanie jednego ze wskaźników delimitacji obszaru zdegradowanego, tj. Liczba zabytków i pomników przyrody na km2, jako destymulanta. Pod względem skomplikowania wszelkich procedur, nakładów finansowych, późniejszych kosztów utrzymania z pewnością obiekty zabytkowe oraz pomniki przyrody są dużo bardziej problematyczne, co jest wskazywane w projekcie dokumentu (np. str. 31). Z drugiej jednak strony obecność tego typu obiektów wskazywana jest jako wielki potencjał oraz możliwość do rozwoju dla obszaru rewitalizacji (str. 50, 54). Sugeruje się szersze uzasadnienie, dlaczego obiekty zabytkowe i pomniki przyrody postrzegane są jako problematyczne.	Dobór wskaźników to wypadkowa specyfiki badanego obszaru oraz dostępności danych. Jak wskazano w opracowaniu, wskaźnik odnoszący się do liczby zabytków oraz pomników przyrody na danym obszarze zakwalifikowany został jako destymulanta, ponieważ duża liczba takich obiektów stwarza konieczność podejmowania prac konserwatorskich oraz wymaga nakładów finansowych potrzebnych do zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. W oparciu o zgromadzony materiał badawczo-analityczny wykazano, że znaczna część obiektów zabytkowych wymaga istotnych nakładów finansowych na modernizację, ponieważ ich stan może zagrażać mieszkańcom. Obiekty te wymagają nie tylko remontów, ale

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

		także dostosowania do aktualnych wymogów i potrzeb osób, które z nich korzystają lub zamierzają korzystać. Wobec tego na etapie tworzenia opracowania, obiekty te traktowano jako destymulantę. Jednocześnie w razie uzyskania środków na niezbędne modernizacje, obiekty te mogą stać się potencjałem rozwojowym obszaru.
36	Niejednoznaczne interpretacje w aspekcie oceny dostępu do oferty instytucji kultury na obszarze objętym rewitalizacją. Z jednej strony wskazuje się na problem „ograniczonego dostępu do oferty kulturalnej i rozrywkowej odpowiadającej potrzebom mieszkańców” (str. 44), a z drugiej ocena społeczna oferty instytucji kultury w badaniach ankietowych zbiera bardzo dobre opinie (wykres nr 3 na str. 42).	Jak wskazano w tekście str. 42-43 „Oferta instytucji kultury ulokowanych w obszarze rewitalizacji jest aktualnie oceniana korzystnie. Z drugiej strony nadal uznawana jest za niewystarczającą i ograniczoną (w tym czasowo i w zakresie usług dedykowanym seniorom i osobom młodym), na co wskazują zarówno wyniki badań ankietowych jak i wypowiedzi uczestników badań jakościowych”. Ogólna ocena oferty instytucji kultury oceniana jest pozytywnie, jednakże w trakcie pogłębionych badań respondenci wskazali jej konkretne braki i potrzeby modyfikacji – np. brak dedykowanych działań integracyjnych, ograniczony charakter działań związanych z ofertą czasu wolnego itp. str. 42. Wyniki badań ankietowych, to tylko element całokształtu prac badawczych. Ich uzupełnienie przyczyniło się do zrozumienia istoty problemu opisanego w dokumencie.
37	Niespójność ustaleń wynikających z tabeli nr 26 (str. 79-81) oraz ustaleń w ramach tabeli nr 28 (str. 150-153). Pierwsza z tabel wskazuje na pojedyncze cele i kierunki działania, jakie wypełniają poszczególne przedsięwzięcia. Druga z przytoczonych tabel wskazuje na komplementarność poszczególnych działań z kilkoma celami strategicznymi oraz kierunkami działań. Sugerowana zmiana nazwy kolumny „Cel i kierunki działania” w tabeli na „Główny cel i kierunek działania” oraz sugerowane wyróżnienie głównego celu i kierunku działania w tabeli nr 28 (np. poprzez wytłuszczenie).	Uwaga wpłynęła po upływie terminu opiniowania projektu GPR. Jednakże na etapie prowadzonych konsultacji społecznych projektu GPR, w Tabeli 28 wyróżniono główny cel i kierunek działania poprzez wytłuszczenie tekstu, co jest zbieżne z proponowaną zmianą. Natomiast proponowana zamiana nazwy ostatniej kolumny w Tabeli 26 obecnie: „Cel i kierunek działania” zostanie zmieniona na: „Główny cel i kierunek działania” przy dokonywaniu najbliższej zmiany GPR.
38	Błędne wskazania w systemie realizacji monitoringu programu rewitalizacji. Okres realizacji monitoringu nie może rozpoczynać się od 2024 roku, w momencie kiedy przyjęcie całego programu rewitalizacji następuje w II kwartale 2024 roku. Proponowana zmiana zapisu z „od 2024 r.” na zapis „od 2025 r. za rok poprzedni”. Dodatkowo planowana jest okresowa ocena stopnia realizacji celów rewitalizacji oraz aktualności GPR w okresach trzyletnich, zatem pierwsza tego typu analiza (przy założeniu	Uwaga wpłynęła po terminie opiniowania projektu GPR. Jednakże na etapie konsultacji społecznych projektu GPR oraz wprowadzania zmian w dokumencie zapisy w Tabeli nr 33 str. 174 zostały skorygowane i obecnie są zgodne z przesłaną sugestią.

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

	przyjęcia dokumentu zgodnie z zaproponowanym harmonogramem) może mieć miejsce dopiero po trzech latach od przyjęcia, czyli najpóźniej w 2027 roku. Sugerowana zmiana zapisu w tabeli nr 32 (str. 171) na: „Od 2027 r. (realizowana w okresach trzyletnich)”.	
39	Sugerowane doprecyzowanie nazewnictwa oraz wartości wskaźników produktu i rezultatu w przypadku przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 12 i 13, tj. „Kujawsko- Pomorska Tele-opieka” oraz „Rodzina w Centrum”. Zarówno w przypadku pierwszego, jak i drugiego przytaczanego przedsięwzięcia opisy projektów wskazują, że są one kierowane do wszystkich mieszkańców miasta Grudziądz, a nie tylko do mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją. Aktualne wartości wskaźników produktu i rezultatu wypełniają pełną pulę pomocy przewidzianą dla całego miasta, a nie ma gwarancji, że jakiegokolwiek osoby objęte działaniami będą zamieszkiwały obszar rewitalizacji. Sugerowana jest modyfikacja nazewnictwa oraz wartości wskaźników produktu i rezultatu w taki sposób, aby realizacja wskaźników gwarantowała udział osób zamieszkujących również obszar objęty działaniami rewitalizacyjnymi. Jednocześnie z uwagi na fakt, iż obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez 15,2% mieszkańców miasta Grudziądz, udział ludności obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie osób objętych wsparciem musi być znacząco większy niż 15,2%.	W związku z otrzymaniem uwagi po upływie terminu składania uwag do treści dokumentu, uwaga nie została uwzględniona. Zmiany zostaną wprowadzone przy najbliższej aktualizacji programu. Poniżej znajdują się informacje na temat szacowanego odsetka udziału mieszkańców OR wśród uczestników przedsięwzięcia 12 i 13 – zmiany te zostaną wprowadzone na etapie aktualizacji zapisów GPR: <u>Projekt nr 12</u> Biorąc pod uwagę wcześniejsze doświadczenie przy realizacji podobnych projektów można założyć, że udział ludności z obszaru rewitalizacji przewyższy 15,2% ogólnej liczby uczestników projektu. Działania w proj. 12 dedykowane są do podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy, z których zdecydowana większość zamieszkuje obszar rewitalizacji. W momencie sporządzania wyjaśnień trwa rekrutacja uczestników do projektów, więc na tym etapie trudno przewidzieć jaki będzie udział osób z obszaru rewitalizacji, jednak we wcześniej realizowanym tożsamym projekcie wynosił około 20%. Po ustaleniu liczby uczestników projektu z OR nazwa wskaźników, ich wartość oraz wartość projektu odnosząca się do uczestników projektów z obszaru rewitalizacji zostanie zaktualizowana, co nastąpi przy najbliższej zmianie/aktualizacji GPR. <u>Projekt nr 13</u> Biorąc pod uwagę wcześniejsze doświadczenie przy realizacji podobnych projektów można założyć, że udział ludności z obszaru rewitalizacji przewyższy 15,2% ogólnej liczby uczestników projektu. Działania w proj. 13 dedykowane są do podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy, z których zdecydowana większość zamieszkuje obszar rewitalizacji. W momencie sporządzania wyjaśnień trwa rekrutacja uczestników do projektu, więc na tym

**Raport z przebiegu procesu opiniowania projektu dokumentu
Gminny Program Rewitalizacji Miasta Grudziądz na lata 2024-2035**

		etapie trudno przewidzieć jaki będzie udział osób z obszaru rewitalizacji, jednak we wcześniej realizowanym tożsamym projekcie wynosił około 35%. W momencie ustalenia liczby osób z obszaru rewitalizacji nazwa wskaźników, ich wartość oraz wartość projektu odnosząca się do uczestników projektów z obszaru rewitalizacji zostanie zaktualizowana, co nastąpi przy najbliższej zmianie/aktualizacji GPR.
40	Brak zbiorczego przedstawienia rezultatów realizacji GPR. Obserwowana jest duża rozbieżność w szczegółowości wskaźników produktu i rezultatu dla poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Większość z projektów posiada proste wskaźniki produktu i rezultatu obejmujące cały okres realizacji programu. Niektóre projekty (np. projekt nr 13) posiadają rozbudowany człon z prognozowanymi rezultatami ich realizacji włącznie z podziałem na poszczególne lata realizacji projektu. Niektóre działania rewitalizacyjne (np. projekt nr 7, 8, 10, 16, 19) we wskaźnikach produktu i rezultatu posiadają wskaźniki reprezentujące skalę interwencji w okresie rocznym bez określenia wartości wskaźnika w całym okresie funkcjonowania. Dodatkowo sugerowana jest standaryzacja nazewnictwa wskaźników produktu i rezultatu dla wszystkich działań rewitalizacyjnych oraz dodanie tabeli zbiorczej prezentującej sumaryczne efekty realizacji GPR w postaci zagregowanych częściowych wartości wskaźników produktu i rezultatu z poszczególnych działań rewitalizacyjnych do jednej wartości zbiorczej dla całego GPR.	Uwaga wpłynęła po upływie terminu składania uwag do treści projektu GPR. W dokumencie znajduje się zarówno zestawienie zawarte w tabeli 34 (str. 175-176) pn. Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji, które mają za zadanie mierzyć postęp realizacji założeń całego programu, jak i w tabeli nr 35 (str. 177-181) pn. Wskaźniki produktów i rezultatów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zakres wskaźników dla każdego przedsięwzięcia opracowany został indywidualnie oraz dopasowany do jego charakteru i jednostki odpowiedzialnej za jego realizację. Niemniej jednak zgodnie z przesłaną propozycją zmiany dotyczące sposobu prezentowania wskaźników produktu i rezultatu w poszczególnych działaniach zostaną wprowadzone/ ujednolicone przy najbliższej aktualizacji dokumentu. Uwaga zostanie uwzględniona.
41	W przypadku przedsięwzięć rewitalizacyjnych nieobjętych działaniami wobec budynków należy zweryfikować działania wskazane w części „opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami” w tym zakresie (np. karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 2 i 3).	Uwaga wpłynęła po upływie terminu składania uwag do treści dokumentu. Opis działań został dopasowany do charakteru każdego z przedsięwzięć indywidualnie. Opisy wskazanych przedsięwzięć 2 i 3 w zakresie działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami zostaną skorygowane w trakcie najbliższej aktualizacji zapisów GPR.